

Ülkelerin Kamu Alımları Örgütlenme Yapılarına Etki Eden Faktörler: Avrupa Birliği Üzerine Bir Analiz

Miraç Savaş TURHAN*
Ali Osman UYMAZ**

Öz

Çalışmada, örgütsel analizdeki temel meselelerden biri olan merkezilik/adem-i merkezilik tartışmasının, kamu yönetiminin önemli bir işlevini oluşturan kamu alımları çerçevesindeki yansımalarına odaklanılmıştır. Bu bağlamda, bağımlı değişken olarak, Avrupa Birliği'ne (AB) üye, aday, potansiyel aday, eski aday ve eski üye olan ülkelerde görülen kamu alımları örgütlenme yapılarıyla bunları etkileyebileceği düşünülen bağımsız değişkenler olarak ulusal kültürel boyutlar, uluslararası şeffaflık/yolsuzluk algı endeksi, kişi başına ulusal gelir, nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ile iş yapma kolaylığı ve lojistik performans endeksleri analize tabi tutulmuştur. Bulgular, güç mesafesi ve hoşgörü-kısıtlama boyutlarıyla şeffaflık/yolsuzluk algısı, kişi başına ulusal gelir, nüfus ve lojistik performans unsurlarının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesindeki etkilerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Analiz, Kamu Örgütleri, Kamu Alımları, Merkezilik/Adem-i Merkezilik, Avrupa Birliği

*Dr.Öğr.Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, mirac.turhan@alanya.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0002-9479-1215>

**Dr.Öğr.Üyesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İİBF, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, ali.uymaz@alanya.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0002-2572-0085>

Makalenin Gönderilme Tarihi: 11.03.2021

Kabul Tarihi: 30.06.2021

The Factors Influencing the Public Procurement Organization Structures of Countries: An Analysis on European Union

Abstract

The study focused on the reflections of the centralization/decentralization debate, which is one of the main issues in organizational analysis, in the framework of public procurement, which constitutes an important function of public administration. In this context, as the dependent variable, the public procurement organization structures seen in the EU member, candidate, potential candidate, former candidate and former member countries and as independent variables that are thought to affect them, national cultural dimensions, international transparency/corruption perceptions index, per capita national income, population, the width of the country's territory, population density, doing business and logistics performance indices were analyzed. The findings indicate the effects of power distance and indulgence-restraint dimensions, transparency/corruption perceptions, per capita national income, population and logistics performance factors on shaping the public procurement organization structures of countries.

Keywords: *Organizational Analysis, Public Organizations, Public Procurement, Centralization/Decentralization, European Union*

JEL Classification Codes: *A12, H57, Z10*

Giriş

Bilindiği üzere belirli bir amaç için oluşturulan örgütlenme yapısının ne ölçüde merkezi veya adem-i merkezi olacağı ile bunların arasındaki denge noktasının tespit edilmesi hususu örgüt çalışmalarının en temel meselelerinden biri olarak varlığını sürdürülmüştür (Daft, 2008:313-314; Hatch ve Cunliffe, 2013:99; Jones, 2013:125-128). Bu noktada sözü edilen amacın bir kamu hizmeti olması konunun boyutunu ve etkilendiği çevresel faktörleri oldukça değiştirmektedir. Zira bir kamu hizmetinin gerçekleştirilmesi amacıyla bir örgütlenme yapısının oluşturulması, beraberinde kamu yararı, kamu kaynaklarının yerinde ve doğru kullanımı ile eşitlik, hesap verebilirlik ve yasallık gibi ilave sınırlayıcıların da göz önünde bulundurulmak zorunda olduğu farklı bir sürece işaret etmektedir (Boyne, 2002; Rainey vd., 1976; Rainey ve Bozeman, 2000; Scott ve Falcone, 1998).

Kamu örgütlerinin görevlerini ifa edebilmek adına ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin, kamuya yahut özel sektöre ait tedarikçilerden, karşılığı kamu kaynağı kullanılarak ödenmesi suretiyle edinilmesi olarak tanımlanabilecek kamu alımı (Khan, 2018) ise en basit hali ile kamu hizmetlerinin sürdürülebilmesi için gerekli olan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek bu niteliği ile kamu hizmetlerinin devamlılığında sahip olduğu öneme gerekse tüm dünya ülkeleri nezdinde ekonomi içerisinde işgal ettiği büyük

paya istinaden kamu alımlarının nasıl örgütlenmesi gerektiği sorusu hem uluslararası organizasyonlar (EU, 2021c; OECD, 2021a; WB, 2021d; WTO, 2021b) ve devletler hem de akademi çevresinde (Dimitri vd., 2006b; JOPP, 2021; Khan, 2018; Thai, 2008b) üzerinde durulan bir husus olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada, dünyadaki bütün ülkeler nezdinde, ulusal bir kamu alım sistemi oluşturulurken bu sistemin ne ölçüde merkezi yahut adem-i merkezi olacağı hususunun mühim ancak bir o kadar da zor karar verilen karmaşık bir probleme işaret etmekte olduğunu söylemek mümkündür (Albano ve Sparro, 2010; Dimitri vd., 2006). Bu konuda, başta Dünya Bankası (World Bank-WB) (2021d), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) (2021a) ve AB (European Union-EU) (2021c) olmak üzere uluslararası oluşumların, kamu alımlarına verdikleri büyük öneme karşın, yayımladıkları çerçeve düzenlemelerde, eşitlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi genel şartlar dışında, ülkelere, kendi kamu alım sistemlerinin ne ölçüde merkezi yahut adem-i merkezi olacağını hususunda geniş bir hareket alanı sağladığını söylemek ise yanlış olmayacaktır (OECD, 2000). Şüphesiz bu hareket alanının da sağladığı geniş çerçeve sayesinde ülkeler arasında oldukça farklı ve şartıcı kamu alım örgütlenme yapıları ile karşılaşmaktadır. Öyle ki bazen siyasal örgütlenmesi oldukça adem-i merkezi olan bir ülkede oldukça merkezi bir kamu alım örgütlenmesi ile yahut siyasal örgütlenmesi oldukça merkezi olan bir ülkede oldukça adem-i merkezi bir kamu alım örgütlenmesi ile karşılaşmak mümkündür. Benzer biçimde bazen sahip oldukları coğrafi şartlar, nüfus ve kültürel özellikleri itibarıyla birbirlerine çok benzediklerini farz ettiğimiz ülkelerde merkezilik/adem-i merkezilik dereceleri bakımından tamamen farklılaşmış kamu alım örgütlenmelerinin görülmesi olasıdır.

Bu aşamada bilhassa da özel işletmeler söz konusu olduğunda, örgütlenme yapılarının merkezilik/adem-i merkezilik dereceleri üzerine yapılan çalışmaların sayısı ve çeşitliliği karşısında kamu örgütleri için aynı eğilimin bulunmadığını söylemek mümkün görünmektedir. Diğer taraftan kamu alımları ile ilgili çalışmaların önemli bir kısmında, konunun hukuki altyapısı ile yahut alımların yürütülmesi ve ihale yöntemleri ile ilgilenilirken önemli bir faaliyet olarak kamu alımlarının örgütlenme yapısını etkileyecek yahut bu yapı ile ilişkili olabilecek hususların üzerinde yeterince durulmayan bir noktaya işaret ettiği anlaşılmaktadır.

İşte bu durum bizi, böylesine önemli bir faaliyetin örgütlenmesinde hangi unsurların etkili olduğu sorusu üzerine düşünmeye yöneltmektedir. Bu çerçevede, “Bir ülkede kamu alımlarının örgütlenmesindeki merkezilik/adem-i merkezilik derecesinin belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar nelerdir? Ülkeler nezdinde, kabul ettikleri ve uyguladıkları kamu alım örgütlenme yapılarının olası belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar ortaya konularak teorik düzeyde bir soyutlamaya ulaşmak mümkün müdür?” soruları bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Bu araştırma

soruları üzerine bina edilecek bir çalışmanın, gerek genel anlamda örgüt çalışmalarındaki merkezilik/adem-i merkezilik tartışmalarına gerekse kamu yönetimi ve daha özeldede kamu alımları konusundaki örgütlenme konulu yazına katkı yapabilme potansiyeli bizi cesaretlendirmektedir.

Bu çerçevede çalışmada, AB üyesi, eski üyesi, üye aday, eski üye aday ve potansiyel üye aday olarak tanımlanan ülkeler nezdinde görülen kamu alımları örgütlenme yapılarının merkezilik/adem-i merkezilik derecelerinin hangi faktörlerle ilişkili olabileceği ikincil verilerle analiz edilerek ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ulusal kültürel boyutlar, uluslararası şeffaflık/yolsuzluk algı endeksi, kişi başına ulusal gelir, nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ile iş yapma kolaylığı ve lojistik performans endekslerinin bağımsız değişkenler olarak kullanıldığı çalışmada bu faktörlerin araştırmaya konu edilen ülkelerin kamu alımı örgütlenme yapıları ile olan ilişkileri incelenecektir.

Çalışmada öncelikle kamu alımı kavramının içeriği ile kamu alımlarının nasıl örgütlenmesi gerektiği konusunun önemi üzerinde durulacaktır. Akabinde kamu alımlarının örgütlenmesinde merkezilik/adem-i merkezilik tartışmasının temel unsurları anlaşılmalı çalışılacaktır. Sonraki bölümde ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesini etkileyebilecek hususlar üzerinde tartışılacaktır. Araştırmanın modeli, veri kaynakları ve yöntemine ilişkin bölümün ardından bulgular ortaya konulacak ve çalışma değerlendirme ve sonuç bölümü ile son bulacaktır.

1. “Kamu Alımı” Nedir? Kamu Alımlarının Nasıl Örgütleneceği Konusu Neden Önemlidir?

Devletler -daha doğru bir ifade ile söyleyecek olursak onların görünen yüzleri ve somut halleri olan kamu örgütleri- faaliyetlerini sürdürebilmek için çeşitli mal ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar. İşte kamu örgütlerinin, görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri, kamuya yahut özel sektöre ait tedarikçilerden, karşılığını kamu kaynağı kullanarak ödemek suretiyle edinmesine genel olarak kamu alımı denir (Khan, 2018).

Kamu örgütlerinin ihtiyaçlarının boyutları pek çokları için ilk etapta ilgi çekici görünmeyebilir. Ancak derinlemesine incelendiğinde hayret verici bir çeşitliliğe ve meblağa sahip olduğu anlaşılacaktır. OECD verilerine göre, üye ülkeler, her yıl ortalama olarak gayrisafi yurtiçi hasıllarının %12’si büyüklüğünde bir kamu alımı yapmaktadır (OECD, 2019). Avrupa Komisyonu (European Commission-EC) verilerine göre ise AB ülkeleri söz konusu olduğunda bu oran ortalama olarak %14’e yükselmektedir (EC, 2017). Amerika Birleşik Devletleri’nde federal hükümetin kamu alımları her yıl 500 milyar doları aşarken yerel yönetimler ise kamu alımları için 1,72 trilyon dolar harcamaktadır (Trammell vd., 2020). İsviçre’de kamu alımlarının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı %25, Hollanda’da %20, Finlandiya’da %19, İsveç’te %16,5 seviyesindeyken Brezilya, Mısır,

Hindistan, Pakistan, Güney Afrika, Vietnam ve Türkiye’de bu oran %20’nin üzerine çıkmaktadır (Bosio ve Djankov, 2020).

İşte kamu alımlarının dünya ekonomisinde sahip olduğu bu paya istinaden, ülkelerin kamu alımlarını nasıl yürütecekleri hususu hem uluslararası organizasyonlar (EU, 2021c; OECD, 2021a; WB, 2021d; WTO, 2021b) ve devletler nezdinde hem de akademik yazında (Dimitri vd., 2006b; JOPP, 2021; Thai, 2008b) üzerinde önemle durulan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada uluslararası organizasyonlar nezdinde konunun ele alınış biçiminin, ağırlıklı olarak dünya ticari hayatının sağlıklı bir biçimde ve küresel anlamda devam etmesini sağlamak adına, ihalelere eşit katılım hakkı, şeffaflık, hesap verebilirlik ve hukuki düzenlemeler gibi meseleler üzerine bina edildiğini söylemek mümkün görünmektedir. Bu perspektifin en somut hallerini AB’nin kamu alımlarına ilişkin çerçeve düzenlemelerinde, direktiflerinde ve yönergelerinde (EU, 2021b), OECD’nin kamu alımlarına ilişkin politika dokümanlarında (OECD, 2021b) ve Dünya Ticaret Örgütü Kamu Alımları Anlaşmasında (WTO, 2021a) görmek mümkündür. Ancak bu düzenlemelerde kamu alımlarının ne derecede merkezi yahut adem-i merkezi olacağı hususunda doğrudan yönlendirmelerle karşılaşmadığı görülmektedir (OECD, 2000). Bunun yerine uluslararası düzenlemelerde ülkelere, eşit katılım hakkı, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi genel kıstaslara uyulması şartıyla geniş bir serbestlik verildiğini söylemek mümkündür. Oysaki kamu alımlarının, gerek dünya ekonomisinde sahip olduğu pay, gerekse her ülke için kamu hizmetlerinin sürdürülebilmesi için elzem bir kamu faaliyeti olduğu gerçeği ortadadır. Bu yapısıyla kamu alımlarının somut olarak nasıl örgütlenmesi gerektiği sorusu bu kıstaslardan daha az önemli bir konu olmasa gerektir. Bilakis, bu kıstasların sağlıklı bir biçimde uygulanabilmesi ile kamu alımlarının örgütlenme biçimi birbiri ile sıkı sıkıya bağlı iki unsur olarak anlaşılmalıdır.

İşte bu noktada, kimi uluslararası raporlarda ve akademik çalışmalarda her ülkenin sahip olduğu kendine özgü kültürel, yönetsel, ekonomik, yasal ve toplumsal şartlarının kamu alımlarının nasıl örgütleneceği konusunda belirleyici olduğunun vurgulandığı görülmektedir (OECD, 2000; Thai, 2008a). Bir sonraki bölümde bu tartışmaların temel hususları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2. Kamu Alımları Örgütlenmesinin Merkeziliği ve Adem-i Merkeziliği Konusu

Gerek kamuda gerek özel sektörde üretimin ve hizmetin aksamadan ve hızla sürdürülebilmesini teminen gerekli olan mal ve hizmetlerin dış alım yöntemi ile edinilmesi, hem maliyetlerin hem de operasyonların yönetimi açısından tüm satın alma otoriteleri nezdinde hayati öneme haiz bir konuyu oluşturur. İlaveten, bilhassa da kamu örgütleri için düşünüldüğünde bu süreçler, kamu kaynaklarının etkin, verimli ve hesap verilebilir biçimde harcanabilmesini teminen gerek maliyet kontrolünün sağlanmasında gerekse

satın alınan mal ve hizmetlerde kalitenin yakalanabilmesinde oldukça büyük bir önem arz eder. İşte bu noktada, bu süreçlerin en başında alınması gereken yegâne karar, kamu alımlarında merkezi-adem-i merkezi örgütlenme yapıları arasındaki en ideal karmanın tespit ve tercih edilmesi olmaktadır (OECD, 2016c).

Bir ülkedeki kamu alımları işlevinin;

i. Bir merkezi satın alma ofisi veya kurumu yahut bir satın alma inceleme kurumu gibi bir veya az sayıdaki bir kaç merkezi kuruma tahsis edilmiş olması kamu alımları örgütlenmesinin merkeziliğini,

ii. Merkezi sayılamayacak derecede fazla sayıdaki kuruma tahsis edilmiş bir tür kombinasyonun varlığı yarı-merkeziliği,

iii. Kimi zaman özel sektör firmaları da dâhil olmak üzere çok sayıdaki ve çeşitli niteliklerde kuruma dağıtılması da adem-i merkeziliği tanımlamaktadır (Lemke vd., 2020; OECD, 2007 ve 2016e).

Kamu alımlarında örgütlenme yapısının ne derecede merkezi yahut adem-i merkezi olacağına tespiti oldukça karmaşık ve çok değişkenli bir matematiksel eşitliğin oluşturulması misali zor bir probleme işaret etmektedir. Zira gerek merkeziliğin gerekse adem-i merkeziliğin kendine özgü ve oldukça ikna edici avantajları bulunmaktadır (Petersen vd., 2020). Aşağıdaki tabloda bu avantajlar gösterilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Kamu Alımlarında Merkeziliğin ve Adem-i Merkeziliğin Avantajları

Merkeziliğin Avantajları	Adem-i Merkeziliğin Avantajları
<ul style="list-style-type: none">▪ Fiyatlarda önemli indirimlerden yararlanma yeteneği kazanabilme▪ Daha düşük maliyetlerle daha iyi hizmetler ve daha yüksek satın alma gücü elde edebilme▪ Teknik ve çevresel standardizasyonun daha kolay sağlanabilmesi▪ Gelişmiş sözleşme yönetimi ve sorun çözümü yollarının uygulanabilmesi▪ Daha düşük eğitim maliyetlerine ulaşabilme▪ Satın alma personelinin performans yönetiminin daha kolaylık kazanması▪ Şeffaflık, raporlama, yönetim ve denetim konularında gelişme fırsatı▪ Uzmanlaşmanın sağlanması	<ul style="list-style-type: none">▪ Büyük ölçekli korumacılık veya iltimas yoluyla yolsuzluğa karşı iyileşme fırsatları▪ Alıma konu mal ve hizmetlerde son kullanıcı gereksinimlerine daha yakın bir eşleşmenin sağlanması▪ Büyük ölçekli hatalarla gereksiz yüksek harcamalarda düşüşün mümkün hale gelmesi▪ Daha az bürokrasinin sağlanabilmesi▪ Operasyon süreçlerinin kısaltılabilmesi▪ KOBİ'lere de rekabet edebilmeleri için fırsat sağlanması▪ Yerel üreticilerden daha düşük fiyatlar ile ürün temin edebilme fırsatları▪ Kişisel sorumluluk ve kamu hizmeti anlayışı için daha fazla kapsam yaratılması

Kaynak: Hopkins, 2016:3-4 ve OECD, 2000 ve 2016c'den derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 1'de de görülebileceği üzere, kamu alımlarında merkezi bir örgütlenme yapısının tercih edilmesi aynı anda büyük miktarlarda alım yapabilme fırsatına istinaden indirimlerden, dolayısıyla da maliyet

avantajlarından faydalanılmasını mümkün kılabilmektedir. İlaveten merkezi bir yapı (bilhassa da bilgi işlem teknolojileri ve yazılımlar gibi) teknik ve çevresel standardizasyon ihtiyaçlarının yüksek olduğu alımlarda kolaylıklar sağlamaktadır. Merkezi ve uzmanlaşmış bir kamu alım örgütlenmesi sözleşmelerin yönetilmesi ve olası sorunların çözümü konusunda da hız kazandırabilmektedir. Ayrıca, daha az personele ihtiyaç duyulması eğitim maliyetlerini düşürdüğü gibi bu personelin performanslarının yönetimini de kolaylaştırmaktadır. Merkezi bir kamu alım örgütlenmesi yapısının tedarik sözleşmelerinin ve işlemlerinin etkin bir şekilde kaydedilmesi ve raporlanması dolayısı ile de daha etkili bir biçimde kontrole ve denetime imkân tanıyarak şeffaflık beklentilerine cevap vermesi de beklenmektedir (Hopkins, 2016; OECD, 2000).

Kamu alımlarında adem-i merkezi bir örgütlenme yapısının tercih edilmesi ise öncelikle, merkezi alımlarla daha mümkün hale geldiği düşünülen, büyük ölçekli iltimasa bağlı olarak ortaya çıkan, yolsuzluklara karşı daha az prim verilmesini mümkün kılmaktadır. Son kullanıcıların gereksinimlerini tam olarak karşılayabilecek nitelikte mal ve hizmetlerin tedarikinin merkezi olmayan mekanizmalarla daha mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bu durum büyük ölçekli hatalarla gereksiz yüksek harcamalarda düşüşün mümkün hale gelmesine de olanak sağlamaktadır. İlaveten adem-i merkezi bir kamu alım örgütlenmesi bir yandan bürokrasiyi bir yandan da bunun bir sonucu olarak operasyon süreçlerini kısaltmaktadır. Merkezi olmayan kamu alım örgütlenmeleri yerel üreticilerden daha düşük fiyatlar ile ürün ve hizmet temin edebilme fırsatları yaratırken çoğunluğu küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden (KOBİ) oluşan bu firmalara kamu alımlarında rekabet edebilme fırsatı sağlamaktadır. Son olarak adem-i merkezi bir kamu alım örgütlenmesi yereldeki çalışanlarda kamu hizmeti sorumluluğu algısının oluşmasına ve artmasına olanak tanımaktadır (Hopkins, 2016; OECD, 2000).

Muhtemelen her iki eğilimin de sahip olduğu bu güçlü avantajlara da bağlı olarak pek çok uluslararası organizasyonun, ülkelerin ne derece merkezi yahut adem-i merkezi bir kamu alım örgütlenmesini benimsemeleri gerektiği konusunda sessiz kaldıklarını söylemek mümkündür. Bilhassa da bu makaledeki analizlere veri kaynağı oluşturan AB'nin, üyeleri ve müstakbel üyeleri için önem verdiği, kamu alımları örgütlenmelerinde eşitlik, şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi genel şartları sağlamaları koşuluyla (OECD, 2016g), doğrudan bir yönlendirme yapmadığı görülmektedir. Bu noktada vurgulanan, ülkelerin kamu alım örgütlenmelerindeki seçimlerinin kendilerine özgü ekonomik, sosyal, kültürel vb. etkenlerle ilgili olduğu yahut olması gerektiğidir (OECD, 2000).

İşte bu makalenin temel motivasyonunun ortaya çıktığı nokta da burasıdır. Hangi ekonomik, sosyal, kültürel vb. etkenler ülkelerin kamu alım örgütlenme modellerinin seçiminde etkilidir? Bunların bilimsel olarak ortaya konulması ve teorik düzeyde bir soyutlamaya konu edilmesi mümkün

müdür? Sonraki bölümde bu etkenlerin neler olabileceği üzerine tartışılacak ve çalışmanın analiz kısmına temel teşkil edecek hipotezler oluşturulacaktır.

3. Ülkelerin Kamu Alım Örgütlenme Yapılarının Biçimlenmesini Etkileyebilecek Hususlar

3.1. Ulusal Kültür

Kültür, tıpkı sosyal bilimlerdeki diğer pek çok kavram gibi tanımlanması zor bir sözcük olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, Kroeber ve Kluckhohn'un (1952) bundan neredeyse yetmiş yıl önce bile yüzden fazla kültür tanımına ulaştıkları bilinmektedir. Bu sayının bugün de artmakta olduğunu gösteren çalışmalarla karşılaşmak ise mümkündür (Hofstede, 2001). Diğer taraftan kültürün ölçülebilir bir sosyal olgu olarak akademik çalışmalara konu edilmesini [örneğin, England (1967), Hair vd. (1966), Kluckhohn ve Strodtbeck (1961), Kuhn ve McPartland (1954), Rokeach (1973)] en azından geride bıraktığımız yüzyılın ikinci yarısının başlarına değin götürmek mümkün görünmektedir (Taras vd., 2009). Ancak bu çalışmalardan hiçbirinin Hofstede'in (1980 ve 2001) kültürel boyutları kadar etki yaratmadığını söylemek yanlış olmasa gerektir (Kirkman vd., 2006).

Bilindiği üzere Hofstede (1980), "Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values" (Kültürün Sonuçları: İşle İlgili Değerlerdeki Uluslararası Farklılıklar) isimli kitabında 1967 ile 1973 yılları arasında çok uluslu bir şirket olan IBM'in elliden fazla ülkedeki yerel çalışanlarına uygulama fırsatı bulduğu yüz binden fazla anketle değerlere ilişkin elde ettiği verilerin analiz sonuçlarını açıklamıştır. Bu çalışmada Hofstede kültürü, bireyin varoluşundan itibaren öğrendikleri ile oluşan değerlere atfen "mental programlar" olarak tanımlamaktadır (Hofstede, 1980 ve 2001; Hofstede vd., 2010). Elde ettiği sonuçlara göre milliyetleri dışında pek çok açıdan birbirlerine benzeyen IBM çalışanlarının anketteki sorulara verdikleri cevapların ülke ortalamalarının karşılaştırmaları Inkeles ile Levinson'un (1969) ilk kez 1954 yılında dile getirdikleri üzere, tüm ülkelerde dört ortak problem örüntüsü için farklı çözümlere işaret etmektedir (Hofstede, 2011; Hofstede vd., 2010). Bunlar; bireylerin otorite ile olan ilişkileri, bireylerin toplumla olan ilişkileri, bireylerin erillik ve dişlilik kavramları ile olan ilişkileri ve bireylerin belirsizliklerle başa çıkma yollarıdır (Hofstede, 2011; Hofstede vd., 2010; Inkeles ve Levinson, 1969).

İşte IBM araştırması sonuçlarına göre, bütün ülkelerde ortak olarak gözlemlenen bu dört temel problem örüntüsü için verilen cevaplar, Hofstede'in ismiyle özdeşleşmiş bulunan kültürel (diğer bir söyleyişle mental programlara ilişkin) boyutları oluşturmuştur. Bu boyutlardan ilki olan güç mesafesi, toplumlarda güce bağlı olarak ortaya çıkan eşitsizliklerin ne derecede normal karşılandığını göstermektedir ve bu yapısı ile bireylerin otoriteyle olan ilişkilerine dair değer yargılarını ortaya koymaktadır. Buna göre, güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda, güce bağlı olarak ortaya çıkan eşitsizlikler normal karşılanmakta iken, düşük olan ülkelerde bu

eşitsizlikler kabul görmemektedir.¹ İkinci boyut olan bireycilik-toplulukçuluk, bireylerin toplumla olan ilişkisine ışık tutmaktadır. Bu kapsamda, bireyciliğin yüksek olduğu ülkelerde bireyler kendileri ile birlikte çok yakın aile üyelerinin çıkarlarını önemsemekteyken toplulukçu ülkelerde geniş aile, sosyal gruplar ve ulus aidiyeti ile bu toplulukların sürekliliğin bireysel başarıların önünde tutulması ön plana çıkmaktadır. Erillik-dişillik ekseninde toplumsal değerler bir yanda maddiyata, rekabete ve başarıya diğer yanda ise maneviyata, hassasiyete ve hayat kalitesine verilen değeri öncelemektedir. Son olarak belirsizlikten kaçınma boyutunda yüksek değerler bir toplumun belirsizliklere karşı düşük müsamaha kapasitelerine, düşük değerler ise belirsizliklere karşı yüksek müsamaha kapasitelerine işaret etmektedir (Hofstede, 1980, 2001 ve 2011; Hofstede vd., 2010). Sonraki yıllarda, öncelikle Hofstede ve Bond'un (1988), Çin Değer Araştırması (Chinese Value Survey) sonuçlarına göre uzun dönem-kısa dönem odaklılık boyutu beşinci boyut olarak Hofstede'in boyutlarına dâhil edilmiştir (Hofstede, 1991 ve 2001; Hofstede ve Bond, 1988). Bu boyuta göre, her toplum bugünün ve yarının sorunları ile uğraşırken geçmişle bağlar kurmaktadır. Uzun dönem değerleri düşük olan toplumlar, toplumsal değişime şüphe ile yaklaşırken geleneklere ve normlara önem verirler. Uzun dönem değerleri yüksek toplumlar ise değişim karşısında daha faydacı eğilimlere sahiptirler ve yeniliklere uyum gösterme eğilimindedirler. Son olarak da 2000'lerde, Minkov'un (2007) Dünya Değerler Araştırması verilerini kullanarak ulaştığı sonuçlara göre müsamaha/hoşgörü ve kısıtlama (indulgence versus restraint) boyutu altıncı kültürel boyut olarak Hofstede'in boyutları arasında yerini almıştır (Hofstede, 2011; Hofstede vd., 2010). Bu boyut, insanların arzularını ve isteklerini, toplum içinde yetiştirilme biçimlerine de bağlı olarak ne ölçüde kontrol etmeye çalıştıkları ile ilgilidir. Buna göre müsamaha/hoşgörü değerleri düşük olan toplumlarda kendini kontrol/kısıtlama yüksek iken müsamaha/hoşgörü değerleri yüksek olan toplumlarda kendini kontrol/kısıtlama düşük düzeydedir (Hofstede, 2011; Hofstede vd., 2010).

Kültürel boyutları temel alarak bilhassa da organizasyon ve yönetim alanında, pek çok çalışma gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Bu çalışmalarda, çoğunlukla, ulusal kültürel değerler çerçevesinde gözlemlenen farklılıkların kimi zaman kamu (Daniell, 2014) kimi zaman ise özel sektördeki organizasyon ve yönetim meseleleri ile olan ilişkilerinin araştırmaya konu edildiği görülmektedir (Doh ve Luthans, 2018). Ancak ulusal anlamda gözlemlenen kültürel farklılıkların ülkelerin kamu hizmetlerini örgütlemelerine bilhassa da kamu alımlarını örgütlemelerine olan etkisinin üzerinde yeterince durulmayan bir husus olarak karşımıza

¹Burada kastedilen bütün toplumlarda ve gündelik hayatın her ayrıntısında gözlemlenebilen ilişkilerle ilgilidir. Örneğin; ebeveyn ile çocuk, büyük kardeş ile küçük kardeş, öğretmen ile öğrenci, yönetici ile çalışan arasındaki ilişkilerde, tutumlara ve davranışlara yansıyan, kabul edilmiş ve özümsemiş otorite ilişkileri tüm toplumlarda bulunmaktadır.

çıktığı söylenmelidir. Oysaki özellikle de uluslararası raporlarda ülkelerin kamu alım örgütlenmelerinin kendi kültürel şartları çerçevesinde olması gerektiği altı çizilen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır (OECD, 2000). Bu nedenle çalışmamızda, sosyal bilimlerin pek çok alanında araştırmalara temel teşkil eden Hofstede'in kültürel boyutlarının, ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine olabilecek etkisinin sınanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede oluşturulan hipotezler şu biçimde sıralanmaktadır:

H_{1a}: Ulusal kültürün güç mesafesi boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

H_{1b}: Ulusal kültürün bireycilik-toplulukçuluk boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

H_{1c}: Ulusal kültürün erillik-dişillik boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

H_{1d}: Ulusal kültürün belirsizlikten kaçınma boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

H_{1e}: Ulusal kültürün uzun dönem-kısa dönem odaklılık boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

H_{1f}: Ulusal kültürün hoşgörü/kısıtlama boyutunun ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkisi vardır.

3.2. Şeffaflık ve Yolsuzluk Algısı

Dünyada yüzden fazla ülkede faaliyet göstermekte olan Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International-TI), 1995 yılından itibaren her yıl Yolsuzluk Algısı Endeksini (Corruption Perceptions Index) yayınlamaktadır. Yolsuzluk Algı Endeksi incelemeye konu edilen her bir ülkede kamu yöneticilerine dair yolsuzluk algı düzeyinin değerlendirilmesi ile oluşmaktadır. Bu çerçevede her ülke için asgari üç uluslararası kurum; uzmanların, sivil toplum kuruluşlarının ve iş dünyası temsilcilerinin kamu kesimindeki yolsuzluğa ilişkin algılarını analiz ederek raporlamakta ve bu raporlara istinaden de Uluslararası Şeffaflık Örgütü her ülke için sıfır ile yüz puan arasında yolsuzluk algı endeksi puanını oluşturmaktadır. Hali hazırda AB, bilhassa aday ülkeler için hazırladığı değerlendirme ve ilerleme raporlarında Uluslararası Şeffaflık Örgütü raporlarına ve endekslerine yer vermekte, ayrıca Uluslararası Şeffaflık Örgütünün de AB başta olmak üzere uluslararası oluşumların şeffaflığı artırmaya yönelik girişimlerine destek olduğu bilinmektedir (TI-Türkiye, 2021; TI, 2021).

Kamu yönetiminin her veçhesinde, ancak bilhassa da kamu alımları söz konusu olduğunda, şeffaflık ve yolsuzluk meselelerinin hem uluslararası örgütler [örneğin; Arnáiz (2008), Kühn ve Sherman (2014), Morgner ve Chêne (2014), OECD (2005, 2016f), TI (2006)], hem de akademi [örneğin; Abed ve Gupta (2002), Albano vd. (2006), Auriol (2006), Georgieva (2017), Gottschalk ve Stanislas (2017), Graycar ve Prenzler (2013:100-113), Kovacic vd. (2006), Thai (2008a:20-22), Lengwiler ve Wolfstetter (2006), Ware vd. (2011), Williams-Elegbe (2012)] nezdinde üzerinde önemle

durulan hususlar olarak karşımıza çıktığını söylemek sürpriz olmasa gerektir. Zira önemli bir ekonomik rant yaratma potansiyeline sahip olan kamu alımlarının şeffaflık ve yolsuzluk meseleleri üzerine odaklanılmışken göz ardı edilmesi kuşkusuz mümkün değildir (Dimitri vd., 2006a; Khan, 2018; Thai, 2008a). Dolayısıyla ülkelerdeki kamu alımlarının örgütlenme yapılarının oluşumunda her ülkedeki şeffaflık ve yolsuzluk unsurunun etkisi olabileceği düşünülmelidir. Bu nedenle çalışmamızda, ulusal anlamda sahip olunan Yolsuzluk Algı Endeksi puanının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine olan etkisinin sınamaya konu edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede kurulan hipotez şu biçimde ortaya çıkmıştır:

H₂: Ülkelerin yolsuzluk algısına ilişkin düzeylerinin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

3.3. Kişi Başına Ulusal Gelir, Nüfus, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu

Kamu hizmetlerinin ne biçimde örgütleneceği ve sunulacağına ilişkin yazında ekonomik faktörlerin belirleyiciliği ile ilgili bir birikime sahip olduğunu söylemek mümkündür [örneğin; Hirschman ve Berman (2014), Horn (1995), Ostrom ve Ostrom (1971), Zorn (1998)]. Bu çerçevede ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde de ekonomik faktörlerin (OECD, 2016c) ne ölçüde etkili olduğu sınamaya konu edilmesi gereken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlaveten, bilindiği üzere, gerek genel anlamda özel ve kamu sektöründeki örgütlenme yapılarının tamamının (Daft ve Armstrong, 2015; Jones, 2013) gerekse daha dar anlamda kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde (Coggburn, 2017) nüfus, yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu gibi demografik ve coğrafi faktörlerin de etkili olması beklenmektedir. Bu nedenle çalışmamızda, ulusal anlamda sahip olunan nüfus, yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu (km² başına nüfus) gibi demografik ve coğrafi faktörlerin ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine olan etkisinin de sınamaya konu edilmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede geliştirilen hipotezler şu biçimde ortaya çıkmıştır:

H₃: Ülkelerin kişi başına düşen gelir düzeylerinin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

H₄: Ülkelerin nüfusunun kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

H₅: Ülkelerin yüzölçümlerinin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

H₆: Ülkelerin nüfus yoğunluğunun kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

3.4. İş Yapma Kolaylığı

Daha önce de üzerinde durulduğu üzere kamu alımları söz konusu olduğunda, bilhassa KOBİ'ler için gereken fırsat eşitliğinin sağlanmasının önemi, uluslararası örgütlerce [örneğin; EU (2014), OECD (2016a, 2016b, 2016c, 2016d ve 2016h)] ve akademik yazında [örneğin; Di Mauro vd.

(2020), Flynn ve Davis (2017), Karjalainen ve Kempainen (2008), Loader ve Norton (2015), Nicholas ve Fruhmann (2014), Saastamoinen vd. (2017)] kuvvetli bir biçimde dile getirilmektedir. Hatta bu çalışmalarda bizatihi daha adem-i merkezi kamu alım örgütlenme yapılarının yereldeki KOBİ'lere rekabet edebilmeleri için avantaj sağlayabileceğine ilişkin güçlü bir kanaat olduğu görülmektedir (Hopkins, 2016; OECD, 2000 ve 2016c). O halde ülkelerin, kamu alım örgütlenme yapılarını biçimlendirirken buna, benimsedikleri ve uygulamaya koyabildikleri KOBİ politikalarının da bir etkisinin olabileceği düşünülmelidir.

Bu noktada, Dünya Bankası (World Bank-WB) tarafından 2004 yılından bu yana her ülke için hesaplanan puanlardan meydana gelen İş Yapma Kolaylığı Endeksinin (Doing Business Index) açıklayıcı olabileceği değerlendirilmektedir. Zira iş yapma kolaylığı endeksini oluşturan puanlar Dünya Bankası tarafından ilgili ülkelerdeki;

- i. Mevzuat hükümlerinden,
- ii. Dünya Bankası profesyonellerinden edinilen bilgilerden,
- iii. Kamu ve özel sektör profesyonellerince cevaplanması sağlanan anket sonuçlarından,

elde edilmekte ve “işe başlama, inşaat izinlerinin alınması, elektrik temini, tapu işlemlerinin tamamlanması, kredi temini, küçük yatırımcıların korunması, vergi ödemesi, dış ticaret prosedürlerinin yürütülmesi, sözleşmelerin icrası ve şirket tasfiyesi” (HMB, 2021; WB, 2021a) gibi alt başlıklar altındaki kırktan fazla göstergeye ilişkin verinin konsolide edilmesi ile oluşturulmaktadır. İlaveten, bu başlıkların her birinin ülkelerdeki KOBİ'ler için ne derecede önemli olduğu bilhassa vurgulanmaktadır (WB, 2020).

Dolayısıyla çalışmamızda, ulusal anlamda sahip olunan İş Yapma Kolaylığı Endeksi puanının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine olan etkisinin de sınanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede kurulan hipotez şu biçimde ifade edilmiştir:

H₇: Ülkelerin iş yapma kolaylığına ilişkin düzeylerinin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

3.5. Lojistik Performans

Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyine (Council of Supply Chain Management Professionals-CSCMP) göre lojistik yönetimi, tedarik zinciri yönetiminin, müşterilerin gereksinimlerini karşılamak için malların, hizmetlerin ve bunlarla ilgili bilgilerin menşe noktası ile tüketim noktası arasındaki iki yönlü akışının ve depolanmasının verimli, etkili bir şekilde planlanmasını, uygulanmasını ve kontrol edilmesini sağlayan parçasıdır (CSCMP, 2021).

Hatırlanacağı üzere, kamu alımı da esasen bir müşteri olarak kamu örgütlerinin, ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri, kamuya yahut özel sektöre ait tedarikçilerden, karşılığını kamu kaynağı kullanarak ödemek suretiyle edinmesidir (Khan, 2018). O halde yürütmek zorunda oldukları

kamu hizmetinin aksamadan sürdürülebilmesini teminen ve bu hususun önemine binaen, ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerle, bunlara ilişkin bilgilerin menşe noktasından kendilerine ulaşana kadarki akışının ve depolanmasının verimli, etkili bir şekilde planlanmasının, uygulanmasının ve kontrol edilmesinin kamu örgütleri için ne derecede hayati olduğu ortadadır. Bu nedenle bir ülkedeki lojistikle ilgili şartların ve genel görünümün o ülkenin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine yönelik politikaların ve uygulamaların oluşmasında etkili olabileceği düşünülmektedir (Djankov vd., 2017).

Bu noktada da, yine, Dünya Bankası (World Bank-WB) tarafından, faaliyet gösterdikleri yabancı ülkeler hakkında kendilerine anket soruları yöneltilen lojistik profesyonellerinden elde edilen verilerin konsolide edilmesi ile hesaplanan puanlardan oluşan Lojistik Performans Endeksinin (Logistics Performance Index) (Arvis vd., 2018) açıklayıcı olabileceği değerlendirilmektedir. Zira ülkelerin “gümrük ve sınır yönetiminin verimliliği, ticaret ve ulaştırma altyapısının kalitesi, rekabetçi sevkiyat fiyatlarının ayarlanabilmesi kolaylığı, lojistik hizmetlerinin kalitesi ve yeterliliği, sevkiyatların izlenme ve takip edilebilirliği ile sevkiyatların alıcılara beklenen sürelerde ulaştırılma sıklığı” (GTB, 2017:1) başlıkları altındaki performanslarını inceleme konusu eden endeksin bu yapısı lojistikle ilgili şartların ve genel görünümün anlaşılabilmesi için elverişli bir bakış açısı sunmaktadır.

Dolayısıyla çalışmamızda, ulusal anlamda sahip olunan Lojistik Performans Endeksi puanının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine olan etkisinin sınımaya konu edilmesi amaçlanmış ve buna istinaden kurulan hipotez şu biçimde ortaya konulmuştur:

H₈: Ülkelerin lojistik performans düzeylerinin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesine etkisi vardır.

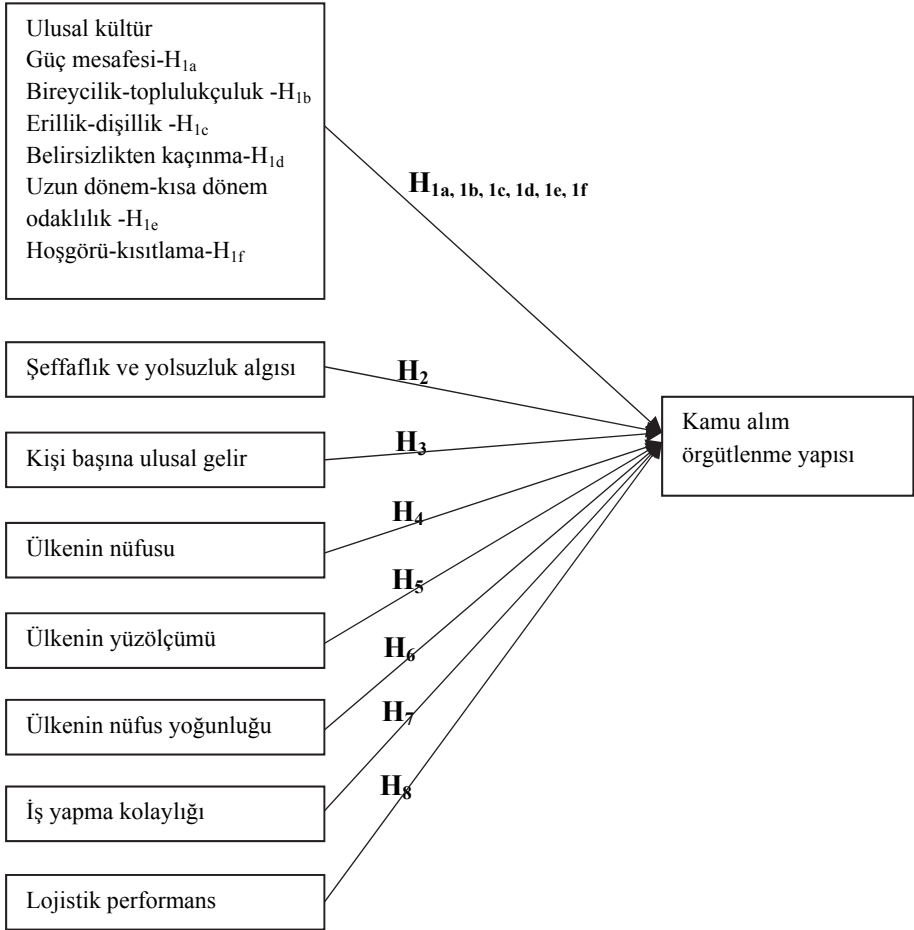
4. Araştırmanın Modeli, Veri Kaynakları ve Yöntem

Gelinen noktada temel motivasyonunu “Bir ülkede kamu alımlarının örgütlenmesindeki merkezilik/adem-i merkezilik derecesinin belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar nelerdir? Ülkeler nezdinde, kabul ettikleri ve uyguladıkları kamu alım örgütlenme yapılarının olası belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar ortaya konularak teorik düzeyde bir soyutlamaya ulaşmak mümkün müdür?” sorularından almakta olan çalışmamızın araştırma modeli Şekil 1’de gösterildiği biçimde ortaya konulmuştur.

Çalışmamız bir tanımlayıcı araştırma olarak tasarlanmıştır. Bilindiği üzere tanımlayıcı araştırmalarda öncelikle incelemeye konu edilen olguyu etkileyebilecek faktörlerin ve bu faktörlerin kendi aralarındaki olası ilişkilerin tespit edilmesi; sonrasında da bu tespitlere istinaden geleceğe yönelik kestirimler yapılması amaçlanmaktadır (Robson ve McCartan, 2016). Araştırma ana kütlelerini AB’ye üye, aday, potansiyel aday, eski aday ve eski üye olan ülkeler oluşturmaktadır. Buna göre, 26’sı üye, 5’i aday, 1 eski aday, 1 eski üye ve 1 tane de potansiyel aday olmak üzere toplam 34

ülke incelemeye dâhil edilmiş, AB üyesi Kıbrıs Rum Kesimi ile potansiyel aday ülke Kosova için Hofstede kültür boyutları verisi bulunmadığından bu ülkeler araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında bağımlı değişken, her ülkenin sahip olduğu kamu alım örgütlenme yapısıdır. Buna göre her ülke merkezi, yarı merkezi yahut adem-i merkezi olmak üzere üç tür örgütlenme yapısından birine sahiptir. Ülkelerin sahip oldukları kamu alım örgütlenme yapılarının (merkezi, yarı merkezi, adem-i merkezi) biçimi ile bu sınıflamaya ilişkin bilgilerin alındığı kaynaklara ilişkin bilgiler Ek-A'da verilmiştir.

Çalışmadaki bağımsız değişkenler ulusal kültürel boyutlar, yolsuzluk algı endeksi, kişi başına ulusal gelir, nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu, iş yapma kolaylığı ve lojistik performans endeksleridir. Bu değişkenlere ilişkin veriler ve kaynak bilgileri Ek-A ve Ek-B'de verilmiştir.

Çalışmanın analiz safhasında her bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini tespit edebilmek için sıralama ve gruplama yöntemi (Matlock-Hetzel, 1997) benimsenmiştir. Buna göre öncelikle her bir bağımsız değişken verisi kendi içerisinde yüksekte düşüğe doğru sıralanmış, akabinde de en üstteki 9 ülke (%27,5) üst grup, ortadaki 16 ülke (%45) orta grup ve en alttaki 9 ülke (%27,5) alt grup olarak sınıflandırılmıştır. Bu yöntem tüm bağımsız değişkenler için uygulanmıştır. Sonrasında her bir bağımsız değişken için oluşan üç grup (üst-orta-alt) ülke ile bağımlı değişkene ilişkin üç tür örgütlenme yapısının arasındaki ilişkilerin tespiti için parametrik olmayan analiz teknikleri olan Spearman Korelasyon ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Bilindiği üzere Spearman Korelasyon testi araştırmaya konu edilen değişkenler arasındaki ilişkilerin yönlerinin ve büyüklüklerinin tespit edilebilmesi için kullanılmaktadır (van den Berg, 2021). Kruskal-Wallis testi de üç veya daha fazla grubun aynı evrenden gelip gelmediğinin diğer bir söyleyişle gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığının anlaşılabilmesi için kullanılmaktadır (Leon, 1998). Analizler Jamovi programının 1.2.25.0 sürümü ile yapılmış ve sonuçları Tablo 2 ve 3'te verilmiştir.

5. Bulgular

Elde edilen bulgulara göre, ülkelerin ulusal kültürel boyutları ile kamu alım örgütlenme yapıları arasındaki ilişki üzerine kurulan hipotezlerden H_{1a} ($p=0,007$; $\beta=0,30$) desteklenmiştir. Buna göre güç mesafesinin yüksek olduğu üst grup ülkeler kamu alım örgütlenme yapılarında merkeziliği benimsemişlerdir. Bulgulara göre, H_{1b} , H_{1c} , H_{1d} ve H_{1e} hipotezleri desteklenmemiştir. Ulusal kültürün hoşgörü-kısıtlama boyutu ile kamu örgütlenme yapıları arasında ilişki üzerine kurulan H_{1f} hipotezi ($p=0,002$; $\beta=0,37$) desteklenmiştir. Buna göre, kısıtlamanın yüksek olduğu alt grup ülkelerde merkezi; hoşgörünün yüksek olduğu üst grup ülkelerde ise yarı merkezi ve adem-i merkezi satın alma yapılarının benimsendiği görülmüştür. İlaveten, hoşgörü-kısıtlama ile yolsuzluk algısı, kişi başına ulusal gelir ve lojistik performans arasında pozitif ve anlamlı korelasyon tespit edilmiştir.

Ülkelerin şeffaflık ve yolsuzluk algısı puanlarının kamu alım örgütlenme yapıları üzerine etkisi hakkında kurulan H_2 hipotezi ($p=0,000$; $\beta=0,42$) desteklenmiştir. Şeffaflık ve yolsuzluk algısı açısından alt grup olan ülkeler merkezi alım yapılarını benimserlerken üst gruptaki ülkelerde yarı merkezi ve adem-i merkezi yapılar benimsenmektedir. Ayrıca, ülkelerin şeffaflık ve yolsuzluk algısı puanlarının, ulusal kültürün bireycilik ve hoşgörü boyutları ile arasında pozitif; güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma boyutları ile arasında negatif anlamlı korelasyon tespit edilmiştir.

Tablo 2: Spearman Korelasyon Testi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Kamu alım örgütlenme yapısı	—													
2. Güç mesafesi	0,538 0,001	—												
3. Bireycilik-toplulukçuluk	-0,367 0,033	-0,500 0,003	—											
4. Erişlik-dışlilik	0,119 0,502	0,210 0,234	-0,049 0,785	—										
5. Belirsizlikten kaçınma	0,131 0,462	0,556 0,000	-0,500 0,003	0,263 0,133	—									
6. Uzun dönem-kısa dönem odaklılık	0,302 0,083	0,333 0,054	-0,111 0,532	0,108 0,543	0,056 0,755	—								
7. Hoşgörütü-kısıtlama	-0,538 0,001	-0,722 0,000	0,444 0,008	-0,051 0,776	-0,389 0,023	-0,556 0,000	—							
8. Yolsuzluk algı endeksi	-0,644 0,000	-0,778 0,000	0,611 0,000	-0,157 0,376	-0,389 0,023	-0,111 0,532	0,611 0,000	—						
9. Kişi başına ulusal gelir	-0,473 0,005	-0,833 0,000	0,556 0,000	-0,155 0,383	-0,500 0,003	-0,278 0,112	0,667 0,000	0,833 0,000	—					
10. Nüfus	-0,407 0,017	-0,167 0,346	0,278 0,112	0,433 0,011	0,000 1,000	-0,111 0,532	0,167 0,346	0,111 0,532	0,000 1,000	—				
11. Yüzölçümü (km ²)	-0,261 0,136	-0,333 0,054	0,333 0,054	0,219 0,214	-0,222 0,207	-0,222 0,207	0,222 0,207	0,167 0,346	0,167 0,346	0,667 0,000	—			
12. Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)	-0,367 0,033	-0,167 0,346	0,333 0,054	0,433 0,011	0,167 0,346	-0,111 0,532	0,333 0,054	0,389 0,207	0,222 0,207	0,389 0,023	-0,056 0,755	—		
13. İş yapma kolaylığı endeksi	-0,171 0,333	-0,444 0,008	0,278 0,112	-0,373 0,030	-0,500 0,003	0,056 0,755	0,167 0,346	0,444 0,008	0,333 0,054	-0,111 0,532	0,222 0,207	-0,167 0,346	—	
14. Lojistik performans endeksi	-0,731 0,000	-0,702 0,000	0,594 0,000	-0,046 0,798	-0,322 0,963	-0,221 0,210	0,649 0,000	0,755 0,000	0,649 0,000	0,488 0,003	0,380 0,027	0,380 0,027	0,320 0,065	—

Not: Tabloda her bir hücrede yer alan üstteki değerler korelasyon katsayısını, alttaki değerler istatistiksel anlamlılık derecesini (p değeri) ifade etmektedir.

Tablo 3: Hipotez Testi Sonuçları

χ^2	df	P	ε^2	W	Hipotez Testi
Güç mesafesi					
9,81	2	0,007**	0,30		H_{1a}
Üst Grup	Orta Grup	0,070*		3,12	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,004**		4,49	
Orta Grup	Alt Grup	0,419		1,78	
Bireycilik-toplulukçuluk					
4,47	2	0,107	0,14		H_{1b}
Üst Grup	Orta Grup	0,526		-1,53	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,106		-2,87	
Orta Grup	Alt Grup	0,341		-1,48	
Erillik-dışlilik					
0,541	2	0,763	0,02		H_{1c}
Üst Grup	Orta Grup	0,814		0,864	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,778		0,778	
Orta Grup	Alt Grup	0,991		0,991	
Belirsizlikten kaçınma					
1,08	2	0,584	0,03		H_{1d}
Üst Grup	Orta Grup	0,991		-0,178	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,785		0,939	
Orta Grup	Alt Grup	0,541		1,495	
χ^2					
	df	P	ε^2	W	Hipotez Testi
Yolsuzluk algı endeksi					
13,8	2	0,000**	0,42		H_2
Üst Grup	Orta Grup	0,044**		-3,39	desteklenmiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,000**		-5,08	
Orta Grup	Alt Grup	0,128		-2,74	
Kişi başına ulusal gelir (bin US\$)					
7,38	2	0,025**	0,22		H_3
Üst Grup	Orta Grup	0,309		-2,07	desteklenmiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,013**		-3,99	
Orta Grup	Alt Grup	0,295		-2,11	
Nüfus (milyon)					
5,74	2	0,05*	0,17		H_4
Üst Grup	Orta Grup	0,669		-1,21	desteklenmiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,044**		-3,38	
Orta Grup	Alt Grup	0,187		-2,48	
Yüzölçümü (bin km²)					
5,53	2	0,063*	0,17		H_5
Üst Grup	Orta Grup	0,041**		-3,43	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,38		-1,88	
Orta Grup	Alt Grup	0,829		0,83	

χ^2	df	P	ε^2	W	Hipotez Testi
Uzun dönem-kısa dönem odaklılık					
3,52	2	0,172	0,11		H_{1c}
Üst Grup	Orta Grup	0,232		2,31	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,216		2,366	
Orta Grup	Alt Grup	0,902		0,611	
Hoşgörü-kısıtlama					
12,1	2	0,002**	0,37		H_{1f}
Üst Grup	Orta Grup	0,901		-0,615	desteklenmiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,004**		-4,538	
Orta Grup	Alt Grup	0,005**		-4,456	
Nüfus yoğunluğu (kişi/km2)					
4,47	2	0,107	0,14		H_6
Üst Grup	Orta Grup	0,526		-1,53	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,106		-2,87	
Orta Grup	Alt Grup	0,341		-1,98	
İş yapma kolaylığı endeksi					
2,91	2	0,233	0,09		H_7
Üst Grup	Orta Grup	0,815		0,86	desteklenmemiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,542		-1,49	
Orta Grup	Alt Grup	0,218		-2,36	
Lojistik performans endeksi					
17,7	2	0,000***	0,54		H_8
Üst Grup	Orta Grup	0,095*		-2,94	desteklenmiştir
Üst Grup	Alt Grup	0,000***		-5,73	
Orta Grup	Alt Grup	0,009**		-4,17	

Not: ***0,001, **0,05, *0,1 anlamlılık düzeyi

Kişi başına ulusal gelir düzeyinin kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_3 hipotezi ($p=0,025$; $\beta=0,22$) desteklenmiştir. Kişi başı ulusal gelir açısından alt grupta yer alan ülkelerde merkezi alım yapıları benimsenirken üst grup ülkelerde yarı merkezi ve adem-i merkezi yapıların benimsendiği görülmüştür.

Ülke nüfusunun kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_4 hipotezi ($p=0,05$; $\beta=0,17$) desteklenmiştir. Ülke nüfusu fazla olan üst grup ülkelerde yarı merkezi düşük olan ülkelerde ise merkezi kamu alım örgütlenme yapıları benimsenmiştir.

Ülkelerin yüzölçümünün kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_5 hipotezi ile nüfus yoğunluğunun kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_6 hipotezi desteklenmemiştir. Dolayısıyla ülkelerin yüzölçümlerinin ve nüfus yoğunluklarının kamu alım örgütlenme yapıları üzerinde bir etkisi tespit edilememiştir.

Ülkelerin iş yapma kolaylığı puanlarının kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_7 hipotezi desteklenmemiş ve iş yapma kolaylığı puanının kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde bir etkisi tespit edilememiştir. Diğer taraftan, Tablo 3'te de görülebileceği üzere iş yapma kolaylığı ile şeffaflık ve yolsuzluk algısı puanları arasında pozitif; güç mesafesi, erillik-dişillik ve belirsizlikten kaçınma puanları arasında ise negatif ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Ülkelerin lojistik performanslarına ilişkin düzeylerinin kamu alım örgütlenme yapısı üzerinde etkisi hakkında kurulan H_8 hipotezi ($p=0,000$; $\beta=0,54$) desteklenmiştir. Buna göre, lojistik performans endeksi düşük olan alt grup ülkeler merkezi, yüksek ülkeler ise yarı merkezi veya adem-i merkezi kamu alım örgütlenme yapılarını benimsemişlerdir. Tablo 3'te de görüldüğü gibi lojistik performans puanının bireycilik ve toplulukçuluk, hoşgörü ve kısıtlama, şeffaflık ve yolsuzluk algısı, kişi başına ulusal gelir, ülke nüfusu, yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu değişkenleri ile pozitif; güç mesafesi ile negatif ve anlamlı ilişkisi tespit edilmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada, örgütsel analizdeki en temel meselelerden biri olarak karşımıza çıkan merkezilik/adem-i merkezilik tartışmasının, kamu yönetiminin önemli bir işlevini oluşturan kamu alımları hususu çerçevesindeki yansımalarına odaklanılmış ve bu suretle “Bir ülkede kamu alımlarının örgütlenmesindeki merkezilik/adem-i merkezilik derecesinin belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar nelerdir? Ülkeler nezdinde, kabul ettikleri ve uyguladıkları kamu alım örgütlenme yapılarının olası belirleyicileri yahut ilişkili olduğu hususlar ortaya konularak teorik düzeyde bir soyutlamaya ulaşmak mümkün müdür?” sorularına cevap aranmıştır.

Ortaya konulan bu araştırma sorularının cevaplarının aranmasını teminen, bağımlı değişken olarak AB'ye üye, aday, potansiyel aday, eski aday ve eski üye olan ülkeler nezdinde görülen kamu alımları örgütlenme yapılarının

merkezilik/adem-i merkezilik dereceleri ile bunları etkileyebileceği düşünülen bağımsız değişkenler olarak, ulusal kültürel boyutlar, uluslararası şeffaflık/yolsuzluk algı endeksi, kişi başına ulusal gelir, nüfus, yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ile iş yapma kolaylığı ve lojistik performans endeksleri analize tabi tutulmuştur.

Elde edilen bulgular, Hofstede'in güç mesafesi ve hoşgörü-kısıtlama boyutları ile şeffaflık/yolsuzluk algısı, kişi başına ulusal gelir, nüfus ve lojistik performans hususlarının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde anlamlı etkiler ve farklılıklar yarattığını göstermiştir. Buna karşın, Hofstede'in diğer boyutları ile yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve iş yapma kolaylığı hususlarının ülkelerin kamu alım örgütlenme yapılarının biçimlenmesinde etkileri tespit edilememiştir. Bu noktada, kamu alımlarının nasıl örgütleneceği söz konusu olduğunda, ulusal kültüre ilişkin unsurların ekonomik unsurların görece gerisinde kalabildiği kanısı oluşabilmektedir. İlaveten bilhassa KOBİ'ler için ifade ettiği öneme rağmen iş yapma kolaylığı endeksi ile kamu alımları örgütlenme yapıları arasında herhangi bir ilişkinin tespit edilememiş olmasının şaşırtıcı bulunduğu da belirtilmelidir.

Bu noktada çalışmamızın, odaklandığı ülkelerin nitelikleri ve sayısı düşünüldüğünde birtakım kısıtlara sahip olduğu anımsanmalıdır. Bu nedenledir ki daha geniş ve/veya coğrafi bakımdan daha kapsamlı bir ülke havuzu verisi üzerine bina edilecek çalışmalarda ulaşılabilecek farklı sonuçlarla alana daha farklı ve ilave katkılar yapılabileceği de unutulmamalı ve ihmal edilmemelidir.

Bu itibarla çalışmanın gerek genel anlamda örgütsel analizdeki merkezilik/adem-i merkezilik tartışmalarına, gerekse kamu yönetimi ve daha özelde kamu alımları konusundaki örgütlenme konulu yazındaki bilgi birikimine ve gelecekte gerçekleştirilebilecek çalışmalara katkı yapması beklenmektedir.

Kaynakça

- Abed, G.T. ve Gupta, S. (Eds.) (2002), *Governance, Corruption, and Economic Performance*, Washington, DC: International Monetary Fund.
- Albano, G.L., Buccirossi, P., Spagnolo, G. ve Zanza, M. (2006), Preventing Collusion in Procurement, in N. Dimitri, G. Piga, & G. Spagnolo (Eds.), *Handbook of Procurement* UK: Cambridge University Press, 347-380.
- Albano, G.L. ve Sparro, M. (2010), Flexible Strategies for Centralized Public Procurement. *Review of Economics and Institutions*, 1(2), doi:<http://dx.doi.org/10.5202/rei.v1i2.17>
- Alyanak, S. (2007), The Public Procurement System of Turkey in Comparison to European Community Procurement Legislation, *Public Contract Law Journal*, 36(2), 203-227.
- Arnáiz, T.M. (2008), EU Directives as Anticorruption Measures: Excluding Corruption-Convicted Tenderers from Public Procurement Contracts, in

- K.V. Thai (Ed.), *International handbook of Public Procurement*, NY: Routledge, 105-130.
- Arvis, J.-F., Ojala, L., Wiederer, C., Shepherd, B., Raj, A., Dairabayeva, K. ve Kiiski, T. (2018), *Connecting to Compete 2018: Trade Logistics in the Global Economy*. Washington, DC: World Bank, <http://hdl.handle.net/10986/29971> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Auriol, E. (2006), Corruption in Procurement and Public Purchase, *International Journal of Industrial Organization*, 24(5), 867-885. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijindorg.2005.11.001>
- Bosio, E. ve Djankov, S. (2020), How Large is Public Procurement? <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-large-public-procurement>
- Boyne, G.A. (2002), Public and Private Management: What's the Difference? *Journal of Management Studies*, 39(1), 97-122. doi:<https://doi.org/10.1111/1467-6486.00284>
- Cogburn, J.D. (2017), Exploring Differences in the American States' Procurement Practices. *Journal of Public Procurement*, 3(1), 3-28, doi:10.1108/JOPP-03-01-2003-B001
- CSCMP (2021), Definitions of Supply Chain Management, *Council of Supply Chain Management Professionals (CSCMP)*, https://cscmp.org/CSCMP/Educate/SCM_Definitions_and_Glossary_of_Terms.aspx#:~:text=Logistics%20management%20is%20that%20part,order%20to%20meet%20customers%20requirements (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Daft, R.L. (2008), *Management* (8 ed.), USA: Thomson South-Western.
- Daft, R.L. ve Armstrong, A. (2015), *Organization Theory and Design* (Third Canadian ed.). Toronto: Nelson.
- Daniell, K.A. (2014), *The Role of National Culture in Shaping Public Policy: A Review of the Literature*, <https://coombs-forum.crawford.anu.edu.au/publication/hc-coombs-policy-forum/4543/role-national-culture-shaping-public-policy-review>
- Di Mauro, C., Ancarani, A. ve Hartley, T. (2020), Unravelling SMEs' Participation and Success in Public Procurement, *Journal of Public Procurement*, 20(4), 377-401. doi:10.1108/JOPP-03-2018-0013
- Dimitri, N., Dini, F. ve Piga, G. (2006), When should Procurement be Centralized? In N. Dimitri, G. Piga, & G. Spagnolo (Eds.), *Handbook of procurement* UK: Cambridge University Press, 47-81.
- Dimitri, N., Piga, G. ve Spagnolo, G. (2006a), Introduction. In N. Dimitri, G. Piga, & G. Spagnolo (Eds.), *Handbook of procurement*, UK: Cambridge University Press, 3-13.
- Dimitri, N., Piga, G. ve Spagnolo, G. (Eds.), (2006b), *Handbook of procurement*. UK: Cambridge University Press.

- Djankov, S., Ghossein, T., Islam, A.M. ve Saliola, F. (2017), Public Procurement Regulation And Road Quality, *World Bank Policy Research Working Paper*, 8234. doi:10.1596/1813-9450-8234
- Doh, J.P. ve Luthans, F. (2018), *International Management: Culture, Strategy, and Behavior* (Tenth ed.), NY: McGraw-Hill.
- EC (2016), *Stock-Taking Of Administrative Capacity, Systems and Practices Across The EU to Ensure the Compliance and Quality of Public Procurement Involving European Structural And Investment (ESI) Funds*, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d1082259-0202-11e6-b713-01aa75ed71a1> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- EC (2017), *European Commission's European Semester Thematic Factsheet: Public Procurement* https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet_public-procurement_en_0.pdf (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- England, G.W. (1967), Personal Value Systems of American Managers, *Academy of Management Journal*, 10(1), 53-68. doi:10.5465/255244
- EU (2014), Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- EU (2021a), EU Countries, https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_en (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- EU (2021b), Legal Rules and Implementation, *EU Single Market and Standards Web Page*, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation_en (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- EU (2021c), Public Procurement, *EU Single Market and Standards Web Page*, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en (Erişim Tarihi: 03.03.2021),
- Flynn, A. ve Davis, P. (2017), Explaining SME Participation and Success in Public Procurement Using A Capability-Based Model of Tendering, *Journal of Public Procurement*, 17(3), 337-372. doi:10.1108/JOPP-17-03-2017-B003
- Georgieva, I. (2017), *Using Transparency Against Corruption in Public Procurement: A Comparative Analysis of the Transparency Rules and their Failure to Combat Corruption*, Switzerland: Springer.
- Gottschalk, P. ve Stanislas, P. (Eds.), (2017), *Public Corruption: Regional and national Perspectives on Procurement Fraud*, UK: CRC Press.
- Graycar, A. ve Prenzler, T. (2013), *Understanding and Preventing Corruption*, London: Palgrave Pivot.
- GTB (2017), Lojistik Performans Endeksi-2016 (Yayın No:895), Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı RYKGM Ekonomik Analiz ve Değerlendirme
[Dairesihttp://risk.gtb.gov.tr/data/52c5898e487c8eca94a7c695/LPI_2016_01_03_2017.pdf](http://risk.gtb.gov.tr/data/52c5898e487c8eca94a7c695/LPI_2016_01_03_2017.pdf) (Erişim Tarihi: 03.03.2021)

- Haire, M., Ghiselli, E.E. ve Porter, L.W. (1966), *Managerial Thinking: An international Study*. NY: Wiley.
- Hatch, M.J. ve Cunliffe, A.L. (2013), *Organization Theory: Modern, Symbolic and Postmodern Perspectives* (Third ed.), New York: Oxford University Press.
- Hirschman, D. ve Berman, E.P. (2014), Do Economists Make Policies? On the Political Effects of Economics, *Socio-Economic Review*, 12(4), 779-811. doi:10.1093/ser/mwu017
- HMB (2021), İş Yapma Kolaylığı Nedir? *Hazine ve Maliye Bakanlığı*, <https://www.hmb.gov.tr/is-yapma-kolayligi-nedir> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Hofstede, G. (1980), *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*, CA: Sage.
- Hofstede, G. (1991), *Cultures and Organizations: Software of the mind*. UK: McGraw Hill.
- Hofstede, G. (2001), *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*, CA: Sage.
- Hofstede, G. (2011), Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context, *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), doi:<https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014>
- Hofstede, G. (2021a), Dimension Data Matrix, <https://geerthofstede.com/research-and-vsm/dimension-data-matrix/> (Erişim Tarihi: 06.03.2021)
- Hofstede, G. (2021b), National Culture Country Comparison, <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/> (Erişim Tarihi: 06.03.2021)
- Hofstede, G. ve Bond, M.H. (1988). The Confucius Connection: From Cultural Roots to Economic Growth, *Organizational Dynamics*, 16(4), 5-21. doi:[https://doi.org/10.1016/0090-2616\(88\)90009-5](https://doi.org/10.1016/0090-2616(88)90009-5)
- Hofstede, G., Hofstede, G.J. ve Minkov, M. (2010), *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. NY: McGraw Hill.
- Hopkins, P. (2016), *Building the Case for Centralisation in Public Procurement*, Melbourne: CIPS Australia.
- Horn, M.J. (1995), *The Political Economy of Public Administration: Institutional Choice in The Public Sector*, NY: Cambridge University Press.
- Inkeles, A. ve Levinson, D.J. (1969), National Character: The Study of Modal Personality and Sociocultural Systems, In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *The Handbook of Social Psychology*, MA: Addison-Wesley, 2(4), 418-506
- Jones, G.R. (2013), *Organizational Theory, Design, and Change* (7. ed.), NJ: Pearson.

- JOPP (2021), Journal Description. *The Journal of Public Procurement Web Page* <https://www.emeraldgroupublishing.com/journal/jopp#aims-and-scope> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Karjalainen, K. ve Kempainen, K. (2008), The Involvement of Small- and Medium-Sized Enterprises in Public Procurement: Impact of Resource Perceptions, Electronic Systems and Enterprise Size, *Journal of Purchasing and Supply Management*, 14(4), 230-240. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pursup.2008.08.003>
- Khan, N. (2018), *Public Procurement Fundamentals: Lessons from and for the Field*, UK: Emerald Publishing Limited.
- Kirkman, B.L., Lowe, K.B. ve Gibson, C.B. (2006), A Quarter Century of Culture's Consequences: A Review of Empirical Research Incorporating Hofstede's Cultural Values Framework, *Journal of International Business Studie.*, 37(3), 285-320. doi:10.1057/palgrave.jibs.8400202
- Kluckhohn, F.R. ve Strodtbeck, F.L. (1961), *Variations in Value Orientations*, IL: Row, Peterson, Evanston.
- Kovacic, W.E., Marshall, R.C., Marx, L.M. ve Raiff, M.E. (2006), Bidding Rings and the Design of Anti-Collusive Measures for Auctions and Procurements, In N. Dimitri, G. Piga, & G. Spagnolo (Eds.), *Handbook of Procurement*, UK: Cambridge University Press, (381-411).
- Kroeber, A.L. ve Kluckhohn, C. (1952), *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*, NY: Vintage Books.
- Kuhn, M.H. ve McPartland, T.S. (1954), An Empirical Investigation of Self-Attitudes, *American Sociological Review*, 19(1), 68-76.
- Kühn, S. ve Sherman, L.B. (2014), *Curbing Corruption in Public Procurement: A Practical Guide*, <https://www.transparency.org/en/publications/curbing-corruption-in-public-procurement-a-practical-guide> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- Lemke, M., Mezalis, E., Piasta, D. ve Smith, S. (2020), *Central Public Procurement Institutions in the Western Balkans (with Selected EU Country Examples) (SIGMA Papers No. 60)* https://www.oecd-ilibrary.org/governance/central-public-procurement-institutions-in-the-western-balkans_c1f7eb4a-en doi:<https://doi.org/10.1787/c1f7eb4a-en> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- Lengwiler, Y. ve Wolfstetter, E. (2006), Corruption in Procurement Auctions, In N. Dimitri, G. Piga, & G. Spagnolo (Eds.), *Handbook of procurement*, UK: Cambridge University Press, 412-429.
- Leon, A.C. (1998), Descriptive and Inferential Statistics, In A.S. Bellack & M. Hersen (Eds.), *Comprehensive Clinical Psychology*, Oxford: Pergamon, 243-285.
- Loader, K. ve Norton, S. (2015), SME Access to Public Procurement: An Analysis of the Experiences of Smes Supplying the Publicly Funded UK Heritage Sector, *Journal of Purchasing and Supply Management*, 21(4), 241-250. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pursup.2015.02.001>

- Matlock-Hetzel, S. (1997), *Basic Concepts in Item and Test Analysis*, Paper presented at the Annual Meeting of the Southwest Educational Research Association, Austin, Texas. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED406441.pdf>
- Minkov, M. (2007), *What Makes us Different and Similar: A New Interpretation of the World Values Survey and Other Cross-Cultural Data*, Sofia, Bulgaria: Klasika i Stil.
- Morgner, M. ve Chêne, M. (2014), *Public Procurement Topic Guide*, https://www.transparency.org/files/content/corruptionqas/Public_procurement_topic_guide.pdf (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- Nicholas, C. ve Fruhmann, M. (2014), Small and Medium-Sized Enterprises Policies in Public Procurement: Time for a Rethink? *Journal of Public Procurement*, 14(3), 328-360. doi:10.1108/JOPP-14-03-2014-B002
- OECD (2000), *Centralised and Decentralised Public Procurement (SIGMA Papers No.29)* <https://www.oecd-ilibrary.org/content/paper/5kml60w5dxr1-endoi:https://doi.org/10.1787/5kml60w5dxr1-en> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2005), *Fighting Corruption and Promoting Integrity In Public Procurement*, https://www.oecd-ilibrary.org/governance/fighting-corruption-and-promoting-integrity-in-public-procurement_9789264014008-en (Erişim Tarihi: 28.02.2021) doi:<https://doi.org/10.1787/9789264014008-en>
- OECD (2007), *Central Public Procurement Structures and capacity in Member States of the European Union (SIGMA Papers No.40)* https://www.oecd-ilibrary.org/governance/central-public-procurement-structures-and-capacity-in-member-states-of-the-european-union_5kml60qdqq0n-en (Erişim Tarihi: 28.02.2021) doi:<https://doi.org/10.1787/5kml60qdqq0n-en>
- OECD (2016a), *2014 EU Directives: Public Sector and Utilities Procurement (SIGMA Public Procurement Brief No.30)* <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-30-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016b), *Central Purchasing Bodies (SIGMA Public Procurement Brief No.20)* <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-20-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016c), *Economic Issues in Public Procurement (SIGMA Public Procurement Brief No.2)* <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-2-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016d), *Monitoring of Public Procurement (SIGMA Public Procurement Brief No.27)* <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-27-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016e), *Organising Central Public Procurement Functions (SIGMA Public Procurement Brief No.26)* <http://www.sigmaweb.org/publications/>

- Public-Procurement-Policy-Brief-26-200117.pdf (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016f), *Preventing corruption in public procurement*, <http://www.oecd.org/gov/ethics/Corruption-Public-Procurement-Brochure.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016g), *Public Procurement in the EU: Legislative Framework, Basic Principles and Institutions (SIGMA Public Procurement Brief No.1)* <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-1-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2016h), *Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) in Public Procurement (SIGMA Public Procurement Brief No.33)*, <http://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-33-200117.pdf> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)
- OECD (2019), *Government at a Glance 2019* <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/8ccf5c38-en> (Erişim Tarihi: 28.02.2021) doi:<https://doi.org/10.1787/8ccf5c38-en>
- OECD (2021a), Public Procurement. *OECD Public Governance Web Page* <http://www.oecd.org/governance/public-procurement/> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- OECD (2021b), Publications on Public Procurement. *OECD Public Governance Web Page*. <http://www.oecd.org/gov/public-procurement/publications/> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Ostrom, V. ve Ostrom, E. (1971), Public Choice: A Different Approach to the Study of Public Administration, *Public Administration Review*, 31(2), 203-216. doi:10.2307/974676
- Petersen, O.H., Jensen, M.D. ve Bhatti, Y. (2020), The effect of Procurement Centralization on Government Purchasing Prices: Evidence from a field experiment. *International Public Management Journal*, 1-19. doi:10.1080/10967494.2020.1787278
- Rainey, H.G., Backoff, R.W. ve Levine, C.H. (1976), Comparing Public and Private Organizations, *Public Administration Review*, 36(2), 233-244, doi:10.2307/975145
- Rainey, H.G. ve Bozeman, B. (2000), Comparing Public and Private Organizations: Empirical Research and the Power of the a Priori, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10(2), 447-470. doi:10.1093/oxfordjournals.jpart.a024276
- Robson, C. ve McCartan, K. (2016), *Real World Research: A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings* (Fourth ed.), UK: Wiley.
- Rokeach, M. (1973), *The Nature of Human Values*, NY: Free Press.
- Saastamoinen, J., Reijonen, H. ve Tammi, T. (2017), The Role of Training in Dismantling Barriers to Sme Participation in Public Procurement, *Journal of Public Procurement*, 17(1), 1-30. doi:10.1108/JOPP-17-01-2017-B001

- Scott, P.G. ve Falcone, S. (1998), Comparing Public and Private Organizations: An Exploratory Analysis of Three Frameworks, *The American Review of Public Administration*, 28(2), 126-145. doi:10.1177/027507409802800202
- StatisticsTimes (2021), List of Countries by Population Density <http://statisticstimes.com/demographics/countries-by-population-density.php> (Erişim Tarihi: 06.03.2021)
- Taras, V., Rowney, J. ve Steel, P. (2009), Half a Century of Measuring Culture: Review of Approaches, Challenges, and Limitations Based on the Analysis of 121 Instruments For Quantifying Culture, *Journal of International Management*, 15(4), 357-373. doi:https://doi.org/10.1016/j.intman.2008.08.005
- Thai, K.V. (2008a), International Public Procurement: Concepts and practices. In K. V. Thai (Ed.), *International Handbook of Public Procurement*, NY: Routledge, 1-24.
- Thai, K.V. (Ed.) (2008b), *International Handbook of Public Procurement*, NY: Routledge.
- TI-Türkiye (2021), Uluslararası Şeffaflık Derneği, *Uluslararası Şeffaflık Derneği Web Sayfası*, <https://www.seffaflik.org/>
- TI (2006), *Handbook for Curbing Corruption in Public Procurement*, https://images.transparencycdn.org/images/2006_CurbingCorruptionPublicProcurement_EN.pdf (Erişim Tarihi: 28.02.2021),
- TI (2021), Transparency International (Uluslararası Şeffaflık Örgütü), *Transparency International Web Page*, <https://www.transparency.org> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Trammell, E., Abutabenjeh, S.ve Dimand, A.-M. (2020), A review of public administration research: Where does Public Procurement Fit in? *International Journal of Public Administration*, 43(8), 655-667, doi:10.1080/01900692.2019.1644654
- van den Berg, R.G. (2021), Spearman Rank Correlations. *SPSS Tutorials*, <https://www.spss-tutorials.com/spearman-rank-correlation/> (Erişim Tarihi: 06.03.2021)
- Ware, G.T., Moss, S., Edgardo Campos, J. ve Noon, G.P. (2011), Corruption in procurement. In A. Graycar & R. G. Smith (Eds.), *Handbook of Global Research and Practice in Corruption*, Cheltenham, UK: Edward Elgar, 65-121.
- WB (2020), *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies* <https://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2020> doi:10.1596/978-1-4648-1440-2
- WB (2021a), *Doing Business. World Bank Doing Business Web Page*, <https://www.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)

- WB (2021b), GDP Per Capita (current LCU), *World Bank Web Page*, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CN> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- WB (2021c). Logistics Performance Index. *World Bank Logistics Performance Index Web Page*. <https://lpi.worldbank.org/> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- WB (2021d). Procurement for Development. *The World Bank Understanding Poverty Web Page*, <https://www.worldbank.org/en/topic/procurement-for-development> (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Williams-Elegbe, S. (2012). *Fighting Corruption in Public Procurement: A Comparative Analysis of Disqualification or Debarment Measures*, UK: Hart Publishing.
- WTO (2021a), Agreement on Government Procurement. *WTO Web Page*, https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- WTO (2021b), WTO and Government Procurement, *WTO Web Page* https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gproc_e.htm (Erişim Tarihi: 03.03.2021)
- Zorn, C.K. (1998), The Economic Perspective on Public Administration, *International Journal of Public Administration*, 21(6-8), 1119-1136. doi:10.1080/01900699808525338

Ek A: Ülkelere İlişkin Veriler

Ülke	AB statüsü ¹	Kamu alım örgütlenme yapısı	Ulusal kültür boyutlarının puanları ²					
			GM	BT	MF	BK	UK	HK
Almanya	Üye	Yarı merkezi ³	35	67	66	65	83	40
Arnavutluk	Aday	Merkezi ⁴	90	20	80	70	61	15
Avusturya	Üye	Yarı merkezi ³	11	55	79	70	60	63
Belçika	Üye	Adem-i merkezi ⁵	65	75	54	94	82	57
Birleşik Krallık	Eski üye	Yarı merkezi ³	35	89	66	35	51	69
Bosna Hersek	Potansiyel aday	Merkezi ⁴	90	22	48	87	70	44
Bulgaristan	Üye	Merkezi ³	70	30	40	85	69	16
Çekya	Üye	Merkezi ³	57	58	57	74	70	29
Danimarka	Üye	Yarı merkezi ⁵	18	74	16	23	35	70
Estonya	Üye	Merkezi ³	40	60	30	60	82	16
Finlandiya	Üye	Adem-i merkezi ³	33	63	26	59	38	57
Fransa	Üye	Yarı merkezi ³	68	71	43	86	63	48
Hırvatistan	Üye	Yarı merkezi ⁵	73	33	40	80	58	33
Hollanda	Üye	Adem-i merkezi ⁵	38	80	14	53	67	68
İrlanda	Üye	Yarı merkezi ³	28	70	68	35	24	65
İspanya	Üye	Adem-i merkezi ⁵	57	51	42	86	48	44
İsveç	Üye	Yarı merkezi ³	31	71	5	29	53	78
İtalya	Üye	Yarı merkezi ³	50	76	70	75	61	30
İzlanda	Eski aday	Merkezi ⁵	30	60	10	50	28	67
Karadağ	Aday	Merkezi ⁴	88	24	48	90	75	20
Letonya	Üye	Merkezi ³	44	70	9	63	69	13
Litvanya	Üye	Merkezi ³	42	60	19	65	82	16
Lüksemburg	Üye	Yarı merkezi ³	40	60	50	70	64	56
Macaristan	Üye	Merkezi ³	46	80	88	82	58	31
Makedonya	Aday	Merkezi ⁴	90	22	45	87	62	35
Malta	Üye	Merkezi ³	56	59	47	96	47	66
Polonya	Üye	Merkezi ³	68	60	64	93	38	29
Portekiz	Üye	Adem-i merkezi ³	63	27	31	99	28	33
Romanya	Üye	Merkezi ³	90	30	42	90	52	20
Sırbistan	Aday	Merkezi ⁴	86	25	43	92	52	28
Slovakya	Üye	Merkezi ³	100	52	100	51	77	28
Slovenya	Üye	Yarı merkezi ³	71	27	19	88	49	48
Türkiye	Aday	Yarı merkezi ⁶	66	37	45	85	46	49
Yunanistan	Üye	Yarı merkezi ⁵	60	35	57	100	45	50

¹Kaynak: EU (2021a); üye ülke Kıbrıs Rum Kesimi ile potansiyel aday ülke Kosova için Hofstede kültür boyutları verisi bulunmadığından bu ülkeler araştırma kapsamının dışında bırakılmışlardır.

²Kısaltmaların açıklımları: GM: Güç mesafesi, BT: Bireycilik-toplulukçuluk, MF: Erillik-dişillik,

BK: Belirsizlikten kaçınma, UK: Uzun dönem-kısa dönem odaklılık, HK: Hoşgörü-kısıtlama Boyut puanlarının alındığı kaynaklar: Hofstede (2021a, 2021b)

³Kaynak: OECD (2007:26)

⁴Kaynak: Lemke vd. (2020:9)

⁵Kaynak: EC (2016)

⁶Kaynak: Alyanak (2007:210)

Ek B: Ülkelere İlişkin Veriler

Ülke	YAE ¹	KBUG (US\$) ²	Nüfus ³	Yüzölçümü (km ²) ³	NY (kişi/km ²) ³	İYKE ⁴	LPE ⁵
Almanya	80	46.445,25	83.783.942	348.519	240,40	79,70	4,20
Arnavutluk	36	5.353,24	2.877.797	27.408	105,00	67,70	2,66
Avusturya	76	50.137,66	9.006.398	82.401	109,30	78,70	4,03
Belçika	76	46.420,66	11.589.623	30.284	382,70	75,00	4,04
Birleşik Krallık	77	42.330,12	67.886.011	241.932	280,60	83,50	3,99
Bosna Hersek	35	6.108,51	3.280.819	51.000	64,33	65,40	2,81
Bulgaristan	44	9.828,15	6.948.445	108.552	64,01	72,00	3,03
Çekya	54	23.494,60	10.708.981	77.265	138,60	76,30	3,68
Danimarka	88	60.170,34	5.792.202	42.434	136,50	85,30	3,99
Estonya	75	23.723,31	1.326.535	42.395	31,29	80,60	3,31
Finlandiya	85	48.782,79	5.540.720	303.934	18,23	80,20	3,97
Fransa	69	40.493,93	65.273.511	547.597	119,20	76,80	3,84
Hırvatistan	47	14.936,10	4.105.267	55.961	73,36	73,60	3,10
Hollanda	82	52.331,32	17.134.872	33.717	508,20	76,10	4,02
İrlanda	72	78.660,96	4.937.786	68.887	71,68	79,60	3,51
İspanya	62	29.600,38	46.754.778	498.771	93,74	77,90	3,83
İsveç	85	51.615,02	10.099.265	410.372	24,61	82,00	4,05
İtalya	53	33.228,24	60.461.826	294.075	205,60	72,90	3,74
İzlanda	75	66.944,83	341.243	100.248	3,40	79,00	3,23
Karadağ	45	8.908,93	628.066	13.449	46,70	73,80	2,75
Letonya	57	17.828,89	1.886.198	62.189	30,33	80,30	2,81
Litvanya	60	19.601,89	2.722.289	62.668	43,44	81,60	3,02
Lüksemburg	80	114.704,59	625.978	2.590	241,70	69,60	3,63
Macaristan	44	16.731,82	9.660.351	90.537	106,70	73,40	3,42
Makedonya	35	6.022,22	2.083.374	25.219	82,61	80,70	2,70
Malta	53	29.820,60	441.543	3.200	138,00	66,10	2,81
Polonya	56	15.692,51	37.846.611	306.202	123,60	76,40	3,54
Portekiz	61	23.252,06	10.196.709	91.615	111,30	76,50	3,64
Romanya	44	12.919,53	19.237.691	230.171	83,58	73,30	3,12
Sırbistan	38	7.411,84	8.737.371	87.461	99,90	75,70	2,84
Slovakya	49	19.266,28	5.459.642	48.103	113,50	75,60	3,03
Slovenya	60	25.946,18	2.078.938	20.145	103,20	76,50	3,31
Türkiye	40	9.126,56	84.339.067	769.517	109,60	76,80	3,15
Yunanistan	50	19.582,54	10.423.054	128.902	80,86	68,40	3,20

¹YAE: Yolsuzluk Algı Endeksi (2020); Kaynak: TI (2021), TI-Türkiye (2021)

²KBUG (US\$): Kişi Başına Ulusal Gelir (2019 Yılı İçin); Kaynak: WB (2021b)

³Kaynak: Statisticetimes (2021); NY: Nüfus Yoğunluğu [Nüfus/Yüzölçümü (Km²)]

⁴İYKE: İş Yapma Kolaylığı Endeksi (2020); Kaynak: WB (2020, 2021a)

⁵LPE: Lojistik Performans Endeksi (2018); Kaynak: Arvis Vd. (2018), WB (2021c)